

مؤلف: چنگیز مهدی پور

عاشیق هاوالاری

www.ketab.ir

عاشیق هاوالاری

مولف: چنگیز مهدی پور

Changiz Mehdi-pour

نوبت چاپ: اول، تبریز تابستان ۱۴۰۰

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قطع: رحلی ۲۳۲ صفحه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۵۲۰-۴۴-۶

تایپ و صفحه‌آرایی نت: چنگیز مهدی پور

لیتوگرافی / چاپ / صحافی: افرنک امین

قیمت: ۲۰۰۰۰۰ تومان

مرکز پخش: آموزشگاه موسیقی روشن تلفن: ۰۶۱۳۳۳۰۳۳۰۶

سرشناسه: مهدی پور، چنگیز، ۱۳۴۰-

عنوان و نام پدیدآور: عاشیق هاوالاری / مولف چنگیز مهدی پور.

مشخصات نشر: تبریز: بهاردخت، ۱۴۰۰

مشخصات ظاهری: ۲۹×۲۲ س م.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۵۲۰-۴۴-۶

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: نت موسیقی — ایران — آذربایجان

Musical notation — Iran — Azerbaijan موضوع:

موضوع: موسیقی آذربایجانی — پارتیسیون

Music, Azerbaijani--Scores موضوع:

موضوع: موسیقی برای قوپوز — پارتیسیون

Kopuz music—Scores and parts موضوع:

رده بندی کنگره: ML۳۴۴/۷

رده بندی دیویی: ۷۸۹/۹۳

شماره کتابشناسی ملی: ۸۴۱۳۰۶۶

فهرست

جلد ۱

۷.....	سخن مؤلف
	نت از سمت چپ کتاب
۱۱.....	۱- قاراچی، قاراجا، درویشی. ^۱
۲۳.....	۲- آغیرشور، هيجران سرايي.
۳۳.....	۳- یونگول شور، گۆیچه یاستی سی، گۆیچه گۆز للمه سی.
۴۳.....	۴- خان چوبانی، میرزه جانی، گوهری.
۵۵.....	۵- گۆیچه گولو.
۶۵.....	۶- قایتارما.
۷۶.....	۷- دول هیجران، دو شنگولو. ^۲
۸۵.....	۸- منصورى.
۹۷.....	۱۰- بهمنی.
۱۰۹.....	۱۲- شقایى، محمدباقرى.
۱۲۱.....	۱۱- کرم کۆچدو.
۱۳۲.....	۹- کوراوغلو دوبیتی سی، ایران دوبیتی سی.
۱۴۳.....	۱۳- گوللو قافیه.
۱۵۲.....	۱۴- گۆیچه گرایلی سی. ^۳
۱۶۲.....	۱۵- قهرمانی.
۱۷۳.....	۱۶- کشیش اوغلو، اوغوز اوغلو.
۱۸۲.....	۱۷- کوراوغلو قایتارماسی.
۱۹۲.....	۱۸- اووشاری.
۲۰۲.....	۱۹- سولدوزو. ^۴
۲۱۱.....	۲۰- گوللو ششنگی.

^۱ - به روایتی موسیقی از دده قورقود است که به جوانمردی قاراجا چوبان هاواسازی کرده است.

^۲ - موسیقی از عاشیق دوللو ابازر

^۳ - در بورچالی عاشیق ها به این هاوا مینا گرایلی سی می گویند.

^۴ - در گنتی و کلبجر عاشق ها به این هاوا آباق جلیلی می گویند.

تدوین و مکتوب کردن هاواهای^۱ عاشیقی

به دنبال تالیف و انتشار کتاب قوپوز مکتبی، فعالیت خود را در زمینه‌ی تدوین و تالیف هاواها و فرم‌های عاشیقی ادامه دادم. پس از سال‌ها تحقیق و بررسی، کتاب عاشیقی هاوالاری را در سال ۱۳۸۹، در شهر تبریز منتشر کردم که اثر فوق بر اساس کوک «می» و در لاد^۲ «سگاه» ترتیب یافته و از ۳۶ هاوای عاشیقی تشکیل شده است.

کتاب فوق در حال حاضر به عنوان یک منبع، بیش از ۱۶ سال است که مورد استفاده دانشجویان و دوست‌داران این گونه‌ی موسیقی قرار گرفته است. همانطور که مطلع هستید، اصلاحات بکار رفته در کتاب قوپوز مکتبی را در کتاب عاشیقی هاوالاری نیز ادامه داده و پس بازنگری مجدد، به تالیف هاواهای دیگر باقیمانده در این بخش پرداختم. در پی فعالیت و تحقیق فوق، تعداد هاواها را به ۷۵ رسانده و اثر را در تابستان ۱۳۹۹ منتشر کردم.

هر دو اثر، بر اساس تکنیک‌ها، آخرین تغییرات در ساز و اصول علمی موسیقی جهانی به رشته تحریر درآمده است. هم اکنون مشغول تدوین و تالیف هاواهایی در هنر عاشیقی هستم که در کوک‌های دیگر نواخته می‌شوند.

در این کتاب هاواهای موجود در کوک‌های «سل» (کوک شاه پرده قاری، عمومی) و «ر» (آچیق پرده یا سیم دست باز) به نت نوشته شده‌اند. با توجه به اینکه کوک «سل» کوک عمومی برای ساز است، همه هاواهای موجود در لادها، می‌توانند در این کوک اجرا شوند. تلاشم بر این بوده است تا هاواهای باقیمانده را براساس کوک مخصوص به خود نوشته و در اختیار علاقمندان قرار دهم. در جلد اول اثر حاضر، تعداد ۲۰ ملودی به نت نوشته شده است، که شامل هاواهای موجود در لادهای مختلف است. در این راستا می‌توان به هاواهای «قارچی»، «آغیر شرور»، «یونگول شرور»، «خان‌چوبانی»، «گویچه‌گولو»، «قایتارما»، «دول‌هجران» در لاد ماهور هندی و در شعبه‌ی «شکسته فارس»، «منصوری، کوراوغلو دوبیتی‌سی» در شعبه‌ی اصفهان لاد بایاتی شیراز، «بهمنی» در شعبه‌ی ولایتی لاد ماهور هندی، «کرم‌کۆچدو» در لاد راست، «شقایبی»، «گویچه گرایلی‌سی»، «گوللو قافیه»، «کوراوغلو قایتارماسی»، «قهرمانی»، «کشیش اوغلو»، «اووشاری»، «سولدوزو»، و

^۱ - لغت «هاوا» در ترمینولوژی موسیقی آذربایجان به ملودی‌های عاشیقی گفته می‌شود، که می‌توان آن را به عنوان «مقام» در ترمینولوژی موسیقی

شرق در نظر گرفت.

^۲ - لغتی روسی به معنای مد که در ترمینولوژی موسیقی در آذربایجان به کار می‌رود. لاد در معنای عام‌تر به عنوان دستگاه یا موغام نیز به کار می‌رود.

«گوللو ششنگی» در شعبه‌های مختلف لاد شور در این بخش قرار گرفته‌اند. بعضی از هاواها در دیگر کوک‌ها نیز قابل اجرا هستند.

برای مثال هاواهای مذکور در بالا که در لاد شور قرار دارند، در کوک‌های مختلف «ر» نیز که در ردیف دوم نشان داده شده‌اند، قابل اجرا هستند. علاوه بر این، انعکاس بعضی از هاواها می‌تواند بهتر از این هم باشد؛ چرا که کوک اصلی این نوع هاواها همان است. لیکن، در بعضی موارد از جمله در «کوراوگلو - دوبیتی‌سی» که مبتنی بر گام اروپایی «فا» مینور (یا لاد بایاتی شیراز) و در «کرم‌کؤچدو» که مبتنی بر گام اروپایی «فا» مازور (یا لاد اورتا ماهور) هستند، می‌توان هر دو هاوا را در کوک «فا» یا «آرا کؤک» اجرا کرد. لیکن با توجه به اینکه این هاواها رنگ صوتی ساز را نمی‌تواند در نت «سل» به خوبی ایجاد کند، بنابراین در کوک «سل» نوشته شده‌اند.

در ساز قوپوز برای هفت نت یعنی از «دو» تا «سی بمل» کوک‌هایی وجود دارد. سیم‌های گروه پایین بصورت ثابت به «ر» و سیم‌های گروه بالا به صورت ثابت به «دو» کوک می‌شوند. لیکن سیم‌های میانی به هفت نت از آن جمله «دو»، «ر»، «می»، «فا»، «سل»، «لا» و «سی بمل» کوک می‌شوند.

در ادامه مطالب، در رابطه با همه کوک‌ها از آن جمله کوک شدن ساز به یک کوک (برای مثال کوک «می») و انواع مختلف آن اشاره شده و در مورد کوک «سل» و هاواهای مندرج در این کتاب به اندازه کافی توضیحاتی داده خواهد شد.

کوک هاواهای عاشیقی موجود در لادهای مختلف

با توجه به اینکه در گذشته، سیستم‌های تقویت صوتی امروزی وجود نداشته است، به علت پایین بودن حجم صدای ساز و بطول انجامیدن مجلس عاشیق‌ها و تغییر مکرر کوک ساز مشکلات زیادی به وجود می‌آمد و عاشیق‌ها برای از میان برداشتن مشکل فوق سیم‌های گروه میانی را به «دو» کوک می‌کردند و در نتیجه صدای سیم‌های گروه میانی و بالا صدای مشابه داشت و بر این اساس، همه هاواها را در همین کوک اجرا می‌کردند. از طرف دیگر، این کار سبب می‌شد که نسبت به دیگر کوک‌ها، حجم صدایی نسبتاً بالایی ایجاد شود. نام این کوک، «کوک عمومی» است؛ نک. نمونه‌ی A.

